

Türkiye, Enerji Oyununda Elini Son Derece Başarılı Oynadı

Türkiye ve Rusya arasında 27-28 Aralık'ta gerçekleşen müzakereler sonucu imzalanan anlaşmalar iki önemli sonuç doğurdu. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin kendi karasularında Güney Akım Boru Hattı inşaatına izin vermiş olması. Bunun hemen öncesinde Azerbaycan ile Trans-Anadolu Boru Hattı için imzalanan anlaşma da göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin merkezine konuşlanmaya çabaladığı boru hatları kavgasının yepyeni bir renk aldığı söylenebilir. Ancak bu, başka bir yazının konusu.

Anlaşmaların ikinci bileşenini ise, Batı Hattı'ndan doğalgaz tedariki oluşturdu. Bir önceki nottan anımsanacağı gibi, 1986 yılında imzalanan anlaşma uyarınca 25 yıldır alınmakta olan 6 milyar metreküp (mmk) gazın akışı, ilgili sözleşmenin BOTAŞ tarafından sonlandırılması sonucunda 1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla kesilecekti. Türk tarafının sözleşmeyi sonlandırmasının gerekçeleri arasında fiyat konusundaki uzlaşmazlıklar, arz fazlası nedeniyle "al ya da öde" yükümlülüklerindeki birikim ve en çok da piyasa serbestleşmesi ideali dile getiriliyordu. Gazprom'un özel sektörle anlaşma yoluna gitmediğini, bunun da Türkiye'nin batısına doğalgaz akışını riske attığını önceki notta belirtmiştik.

Görünen o ki, Türk tarafı bu sürece paralel olarak ortaya çıkan bir dizi yeni gelişmenin de yönlendirmesiyle, bir son dakika manevrası ile 2012 yılındaki riski yine devlet eliyle bertaraf etme yoluna gitti. İlk etapta, Trans-Anadolu Boru Hattı'nın Nabucco Boru Hattı projesini fiilen öldürmesiyle, Rusya'nın bastırıp durduğu Güney Akım projesine destek verip vermemek konusunda Türkiye'nin kafasını karıştıran bir etmen kalmamış oldu. Nitekim Güney Akım, 63 mmk hacmiyle son derece iddialı bir proje olduğu gibi, Avrupa doğalgaz pazarına hâkimiyet savaşında arayışta ciddi biçimde açacağı için Rusya'nın gönlünde de özel bir önem taşıyor. Öte yandan, Türkiye Güney Akım'ın önünü açarken bunu karşılıksız yapmama basiretini göstermiş gibi görünüyor. Her ne kadar varılan anlaşmanın birçok bileşeni halen karanlıktaysa da, Türkiye'nin Güney Akım konusunda attığı adıma karşılık doğalgaz tedarikinde bir takım tavizler aldığı anlaşılıyor. Enerji Bakanı Taner Yıldız'ın anlaşmaların imzalanmasının ardından yaptığı basın toplantısında ifade ettiği üzere, Türkiye'nin 2012 yılında yaşanabilecek olası bir doğalgaz sıkıntısını, "al ya da öde" yükümlülüklerindeki birikimin tüketilmesi yoluyla önlemeyi planladığı anlaşılıyor. Buna göre Türkiye, 2012 yılında "al ya da öde" hesabından 3 mmk doğalgaz çekecek.

Türkiye için büyük önem taşıyan diğer bir konu olan fiyatlandırmanın da pazarlıkların bir parçası olduğu anlaşılıyor. Gazprom Başkanı Aleksey Miller'in "sözleşme koşullarında değişiklik öngörülüyor" sözlerinin akla getirdiği fiyat indirimi konusu, Yıldız tarafından da doğrulandı. Yıldız, BOTAŞ'ın maliyetlerini yükselten fiyatlandırma konusunda Türkiye'nin geriye dönük taleplerinin "bir takım düzeltmeler" ile sonuçlandığını ifade etti. Buradaki geriye dönük vurgusu özel önem taşıyor. BOTAŞ'ın "geriye dönük bir takım yüklerinin hafifletilmesi", BOTAŞ'ın doğalgaz aldığı fiyatın özel sektör düzeyine yakınsaması anlamına gelebileceği gibi¹, BOTAŞ'ın Gazprom'a olan borçlarının bir kısmının ortadan kaldırılmasını da ifade ediyor olabilir. Sözleşmeler fiyatların gizli tutulmasını gerektirdiğinden fiyatlandırmadaki değişikliğin tam mahiyetini bilmek mümkün değil, ancak bir indirim olduğu anlaşılıyor. Bu da, maliyet konusunda ciddi sıkıntılar yaşayan ve bunları çapraz sübvansiyonla aşmaya çalıştığı için eleştiriyi karşılayan BOTAŞ için her durumda iyi haber.

Tüm bunların yeni bir sözleşme yapıldığı anlamına gelmediği, 1986 anlaşmasının yenilenmediği gerek Rus, gerek Türk tarafının vurguladığı bir konu. Bunun yerine, 1997 ve 1998 yılında imzalanan Mavi Akım ve Batı Hattı anlaşmalarına yapılan birer ekten (zeyilname) söz ediliyor. Anlaşılan o ki, 2012 özelinde Türkiye 1986 anlaşmasıyla alması gereken 6 mmk doğalgazın en azından bir kısmı, iki diğer anlaşmanın öngördüğü doğalgaz hacimlerinin üzerine çıkararak, belki kısmen ya da tamamen "al ya da öde" ile karşılayarak alacak. Mavi Akım'ın teknik kapasite yetersizliği düşünüldüğünde, bu doğalgazın hemen hemen tamamının Batı Hattı aracılığıyla getirileceği, bu durumda da her bir hattan akan doğalgaz miktarlarında 2011 ile 2012 arasında fiilen pek az fark olacağı anlaşılıyor. Verilen ipuçları ayrıca 2012'den sonraki yıllar için çözüm arayışının daha sonraya ertelendiğini düşündürüyor. Enerji Bakanı Yıldız aynı basın toplantısında serbestleşme ve özelleşme ideallerinden bir sapma olmadığını, bu yöndeki kararlılığın

¹ Batı Hattı'ndan doğalgaz ithal eden şirketlerin sözleşme fiyatlarının BOTAŞ'ın aldığı fiyattan çok aşağıda olduğu biliniyor.

sürdüğünü vurguladı. Bu çerçevede, 2012'nin ilk aylarında özel sektörün Gazprom ile müzakerelerini sürdüreceği, uzlaşmaya varılabilirse amaçlandığı gibi özel sektöre kontrat devirlerinin yapılacağını da sözlerine ekledi.

Tüm bunların ışığında, resim şöyle okunabilir: Türkiye elini son derece başarılı oynayarak, zaten onay vermeye giderek daha meyilli olduğu Güney Akım'a yeşil ışık yakarken, karşılığında hem fiyat hem "al ya da öde" konularında taviz kopartmayı başarmış, bunu yaparken de muhatabını biraz yumuşatıp özel sektör aktivitesinin önündeki engelleri kaldırmıştır. Türkiye ile Rusya arasında bir yılı aşkın süredir giderek tırmanan gerginliğin böylece bir nebze yatıştığını, 2011 yılının karşılıklı iyi niyet sözleri ve övgülerle sonlandırıldığını görmek güzel. Her ne kadar enerji jeopolitiği bir güç oyunuyorsa da, birinin kazancının diğer tarafın kaybı anlamına gelmesi kaçınılmaz değildir.